

Nr 16

Utrikesutskottets betänkande i anledning av motioner angående dels utredning av neutralitetsbegreppet, dels den svenska utrikespolitiken.

Motionerna

I motionen 1973:100 av herr Richardson (fp) hemställs att riksdagen i framställning till Kungl. Maj:t anholder om utredning av neutralitetsbegreppets innebörd och praktiska tillämpning.

I motionen göres gällande att det svenska neutralitetsbegreppet är oklart. För att få en fast och konsekvent neutralitetspolitik bör neutralitetsbegreppets innebörd och praktiska tillämpningar bli föremål för en allsidig, rationell och öppen utredning. Denna bör lämpligen utföras av en parlamentarisk kommission, förstärkt med folkrättsexpertis och representanter för den svenska utrikesförvaltningen, anser motionären.

I motionen 1973:626 av herr Bohman m. fl. (m) hemställs — med hänvisning till vad som anförts i avsnittet "Sverige i världen — Säkerhets- och neutralitetspolitik" i motionen 1973:241 av samma motionärer — att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar sin anslutning till de allmänna riktlinjer för svensk utrikespolitik som hävdas i motionen.

Dessa riktlinjer anges vara:
en fast neutralitetspolitik i överensstämmelse med riksdagens uttalanden 1956, 1968 och 1969,
en vidgad nordisk samverkan,
en utveckling av de kulturella och ekonomiska förbindelserna i Europa, ett fortsatt aktivt stöd åt Förenta nationerna inom ramen för dess stadga, en pådrivande verksamhet rörande realistiska allmänna och balanserande nedrustningssträvanden.

Utskottet

Enighet råder kring riktlinjerna för den svenska utrikespolitiken. Den utgör en viktig del av landets säkerhetspolitik, vars inriktning beskrivs i följande uttalanden som riksdagen ställt sig bakom:

"Våra egna säkerhetspolitiska mål bör vara att i alla lägen och i former vi själva väljer trygga en nationell handlingsfrihet för att inom våra gränser efter våra egna värderingar bevara och utveckla vårt samhälle i politiskt, ekonomiskt, socialt, kulturellt och i varje annat hänseende samt i samband därmed utåt verka för internationell avspänning och en fredlig utveckling." (Prop. 1968:110, SU 1968:122.)

”Den svenska säkerhetspolitiken bör

- bidra till en fredlig utveckling i världen,
- bidra till utjämning av motsättningar och till större förståelse mellan folken,
- bidra till att skapa en värld, där även små stater kan hävda sina intressen,
- bidra till att minska stormakternas strategiska intressen att dra in Sverige i eventuella krig,
- redan i fred tillvarata våra intressen under hänsynstagande till den internationella solidariteten,
- värna våra demokratiska friheter och rättigheter.” (Prop. 1972:75, FöU 1972:17.)

Enighet råder vidare om att vårt lands möjligheter att stå utanför krig och allvarliga konflikter även i framtiden bäst främjas genom ett fasthållande vid den alliansfria politiken i fred, syftande till neutralitet i händelse av krig. Här må hänvisas till utrikesutskottets utlåtanden 1956:3, 1968:12, 1969:2 samt till konstitutionsutskottets betänkande 1973:26 med bifogat yttrande från utrikesutskottet 1973:1y.

Neutralitetspolitiken innebär inte att Sverige isolerar sig från samarbete med andra stater. Det är tvärtom angeläget och självklart att Sverige aktivt deltar i det internationella samarbetet på både nordisk, europeisk och global nivå.

Den svenska neutralitetspolitiken har bidragit till stabiliteten i det nordiska området. Detta är ett förhållande som också erkänts i omvärlden. Neutralitetspolitiken har vidare varit en tillgång för Sveriges deltagande i fredsbevarande verksamhet inom FN, i nedrustningsförhandlingarna, i strävandena att stärka den internationella rättsordningen och i det mellanfolkliga samarbetet för att söka utjämna motsättningar mellan folk och folkgrupper samt klyftan mellan rika och fattiga nationer. Friheten från bindningar till något främmande maktblock har gett vårt land möjlighet att hävda småstaters oberoende och göra detta oavsett från vilket håll oberoendet hotas.

Neutralitetspolitiken blir inför omvärlden trovärdig och realistisk först när den byggs upp och genomförs med stabil inriktning samt med stöd av ett för uppgiften väl avpassat och sammansatt totalförsvar, som ger vårt land en betydande motståndskraft inför tänkbara påfrestningar.

Som regeringen i olika sammanhang understrukit måste svenska offentliga ställningstaganden till internationella frågor bygga på en självständig bedömning och vara så utformade att de inger omvärlden respekt för vår vilja att iaktta neutralitet vid eventuella krig och vår förmåga att stå emot påtryckningar utifrån. En växande delaktighet i det internationella samarbetet får inte ges sådana former eller medföra sådana bindningar att möjligheterna att bevara neutralitet i händelse av krig blir illusoriska.

Svenska offentliga meningsyttringar bör vidare utformas med hänsynstagande till önskemålet att Sverige även i fortsättningen skall kunna ge aktiva bidrag till arbetet för fredlig sammanlevnad och folkförsoning och

kunna åta sig internationella uppdrag i fredens och det konstruktiva internationella samarbetets tjänst.

Det är angeläget att den enighet som råder kring riktlinjerna för den svenska utrikespolitiken även motsvaras av ett brett samförstånd i fråga om riktlinjernas tillämpning i skilda internationella situationer. Samrådet mellan regering och riksdag i enlighet med grundlagens bestämmelser tjänar detta syfte.

Härvidlag må erinras om att riksdagen (UU 1969:2) framhållit värdet av att opinionen fortlöpande delges en allsidig och objektiv redovisning av regeringens ställningstaganden och med tillfredsställelse hälsat den intensifiering som skett av informationsverksamheten beträffande den förda utrikespolitiken.

De allmänna riktlinjer för svensk utrikespolitik som åberopas i motionen 1973:626 överensstämmer med den redogörelse för den svenska utrikespolitikens principer som har lämnats här ovan.

Eftersom det inte råder motsättningar i vårt land kring de ovan beskrivna riktlinjerna för neutralitetspolitiken, synes behov ej föreligga av en särskild utredning av det slag som förordats i motionen 1973:100. Utskottet avstyrker därför denna motion.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1973:100,
2. att riksdagen anser motionen 1973:626 besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 23 oktober 1973

På utrikesutskottets vägnar
ARNE GEIJER

Närvarande: herrar Arne Geijer i Stockholm (s), Dahlén (fp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Bohman (m), Adamsson (s), Antonsson (c), Johansson i Jönköping (s), Wirmark (fp), Palm (s), Göransson (s), Hugosson (s), fru Nilsson i Kristianstad (c) och herr Hernelius (m).

